

Τα θανάσιμα και συγγνωστά αμαρτήματα

Ορθοδοξία / Θεολογία

Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος

Η ψυχή του ανθρώπου προήλθε από το εμφύσημα του Θεού στο άψυχο σώμα στο οποίο έδωσε ζωή. «Και ενεφύσησεν εις το πρόσωπον αυτού πνοήν ζωής»(Γεν. 2,7). Είναι η «εικόνα» του Θεού στον άνθρωπο. Έπρεπε αυτός, την λογική, ελεύθερη και αθάνατη ψυχή να την κάνει ομοίωση του Θεού. Αυτός ήταν ο σπουδαίος προορισμός που έπρεπε να εκπληρώσει, να γίνει κοινωνός της θείας φύσεως του δημιουργού του (Β΄Πετρ. 1,4), να γίνει ένας μικρός θεός. Μπορούσε να το πραγματοποιήσει αν είχε σταθερή προσκόλληση στο θέλημα του Θεού και με τη βοήθεια της θείας χάριτος, θα γινόταν «κατά χάριν» θεός.

Δυστυχώς ο άνθρωπος δεν θέλησε να είναι εξαρτημένος από τον Δημιουργό του και έστησε το θέλημά του πάνω από το θέλημα του Θεού, τράβηξε το δικό του δρόμο που τον οδήγησε στην περιοχή του θανάτου. Έτσι η ψυχή του έπαυσε να ζει αληθινά, στερήθηκε τα δώρα και τη χάρη. Αυτός ο αποχωρισμός από το Θεό είναι ο θάνατος της ψυχής.

Το ίδιο συμβαίνει σε κάθε ανθρώπινη ψυχή όταν κάνει βαριά αμαρτήματα χωρίς να μετανοεί και να ζητά το έλεος του Θεού. Απομακρύνεται τότε από την περιοχή του Θεού και πέφτει στην αφύσικη περιοχή του πνευματικού θανάτου. Και την ευθύνη έχει γι' αυτό μόνο ο λογικός και ελεύθερος άνθρωπος, που ο ίδιος κτίζει την κόλασή του. Ο Θεός δεν φέρει καμιά ευθύνη.

Τα αμαρτήματα που οδηγούν στον αιώνιο θάνατο την ψυχή λέγονται θανάσιμα και είναι πολλά. Ας αναφέρουμε μερικά.

Η μοιχεία, η καταπάτηση δηλ. της συζυγικής πίστης στο γάμο που ίδρυσε ο Χριστός και η πορνεία, δηλ. η σαρκική σχέση έξω από το γάμο που είναι φθορά του σώματος, το οποίο είναι ναός του Αγίου Πνεύματος.

Θανάσιμο αμάρτημα είναι η κλοπή και η ληστεία που είναι η αφαίρεση της περιουσίας του άλλου. Είναι προσβολή κατά της προσωπικότητας του συνανθρώπου, από τον οποίον αφαιρείται εκείνο που με κόπο κατόρθωσε να μαζέψει. Είναι έλλειψη σεβασμού και αγάπης, η οποία βρίσκεται στη ρίζα κάθε κοινωνικού εγκλήματος.

Ο φόνος, που είναι κατάλυση της ανθρώπινης ζωής, του μεγαλύτερου δώρου του Θεού. Και ο τεχνητός θάνατος δηλ. η ευθανασία, είναι θανάσιμο αμάρτημα γιατί καταλύει το έργο της δημιουργίας και περιφρονεί τον νόμο του Θεού. Το ίδιο είναι και η έκτρωση, το να φονεύει δηλ. κάποιος την κυοφορούμενη ανθρώπινη ζωή.

Θανάσιμο αμάρτημα είναι και η αυτοκτονία άμεση ή έμμεση. Άμεση είναι όταν ο άνθρωπος αφαιρεί ο ίδιος τη ζωή του και έμμεση όταν με παράλογες ενέργειες ή πάθη οδηγείται στην καταστροφή, όπως είναι η χρήση ναρκωτικών ουσιών, το αλκοόλ, το υπερβολικό κάπνισμα, αλόγιστη έκθεση της ζωής σε κίνδυνο κ. ά.

Και το ψέμα είναι θανάσιμο αμάρτημα. Ο Απόστολος Παύλος συμβουλεύει: «αποθέμενοι το ψεύδος λαλείτε αλήθειαν» (Εφεσ. 4,25). Έξω από την βασιλεία του Θεού θα βρίσκεται «πας ο φιλών και ποιών ψεύδος»(Αποκ. 22,15). Το ψέμα προέρχεται και σπείρεται από τον διάβολο στις ανθρώπινες ψυχές, τις οποίες έντεχνα κατακτά, όπως στην περίπτωση της Εύας. Παρακλάδια του ψέματος είναι η κατηγορία, η συκοφαντία και η ψευδομαρτυρία.

Στη σειρά των θανάσιμων αμαρτημάτων πρέπει να κατατάξουμε και άλλα πνευματικά νοσήματα της ψυχής, όπως τον εγωισμό, την αλαζονεία και την υπερηφάνεια, τα οποία προσβάλλουν απ' ευθείας την ουσία της. Ο άνθρωπος λατρεύει τον εαυτό του και τον τοποθετεί στη θέση του Θεού, νομίζει ότι είναι σημαντικός και σπουδαίος, καυχιέται για τα δήθεν επιτεύγματα και τις αρετές του και περιφρονεί τους άλλους.

Ο εγωισμός, η αρρωστημένη στροφή της ψυχής στο ίδιο εγώ, στο οποίο συγκλίνουν όλα τα πιο πάνω ψυχικά νοσήματα, είναι η αποκορύφωση της αμαρτίας, ο σατανισμός της ανθρώπινης ψυχής! Έτσι ο άνθρωπος γίνεται εχθρός του Θεού και των ανθρώπων.

Τα θανάσιμα αμαρτήματα είναι η πιο μεγάλη συμφορά για τον άνθρωπο. Όλα τα άλλα κακά μπορούν να βλάψουν το σώμα, αυτά όμως βλάπτουν ανεπανόρθωτα ολόκληρη την ύπαρξη του ανθρώπου. Την απομακρύνουν από τον Θεό και τη ρίχνουν στο χάος της καταστροφής, δηλ. αυτό που λέμε κόλαση ή πνευματικό θάνατο της ψυχής, είναι δε έργο της ανθρώπινης ολιγωρίας και αμέλειας. Με την πάροδο του χρόνου, σταδιακά, παγιώνεται στην αμαρτία, νεκρώνεται πνευματικά και πεθαίνει.

Υπάρχει όμως σωτηρία από τη θλιβερή αυτή κατάληξη. Ο Χριστός έδωσε τη δυνατότητα στον άνθρωπο να σωθεί από την οποιαδήποτε αμαρτία. Η σωτηρία δίνεται από τη χάρη, στο μυστήριο της μετανοίας και εξομολογήσεως, που λειτουργεί στον αγιαστικό χώρο της Εκκλησίας. Με την ειλικρινή μεάνοια και εξομολόγηση ο άνθρωπος λυτρώνεται από το βάρος της ενοχής του θανάσιμου αμαρτήματος, αποφεύγοντας μετά όσο μπορεί τις εστίες της αμαρτίας. Ο Θεός με την ευλογία της λυτρωτικής του χάριτος, καλεί τον αμαρτωλό να επιστρέψει πίσω στην πατρική του εστία κοντά στον Θεό, από την οποία απομακρύνθηκε τόσο επιπόλαια κι απρόσεκτα. Αυτό μας διδάσκει η παραβολή του ασώτου υιού (Λουκ.

15, 11-32).

Τα συγγνωστά αμαρτήματα

Διάκριση μεταξύ θανάσιμων και συγγνωστών αμαρτημάτων κάνει ο ευαγγελιστής Ιωάννης στην Α΄ επιστολή του: «Ἔστιν αμαρτία προς θάνατον... και ἔστιν αμαρτία ου προς θάνατον». Συγγνωστά είναι αμαρτήματα ελαφρά, μικρές παραβάσεις του νόμου του Θεού, που δεν διώχνουν τη χάρη του από τον άνθρωπο και δεν τον αποκόπτουν από την λυτρωτική της ενέργεια. Ἔτσι μπορεί εύκολα να συγχωρηθεί από τον Θεό. Χρειάζεται όμως προσοχή γιατί από τα μικρά αμαρτήματα, τα συγγνωστά, αρχίζει κανείς για να καταλήξει στα μεγάλα, τα θανάσιμα που φέρνουν την απώλεια της ψυχής. Γι' αυτό πρέπει να εξομολογείται ο πιστός και τις μικρές παραβάσεις για να απαλλάσσεται από την μικρή ενοχή. Τα συγγνωστά αμαρτήματα είναι πολλά και συχνά, είναι σαν τους μικρούς λεκέδες που είναι σκορπισμένοι πάνω στο ύφασμα και το λερώνουν. Η ψυχή πρέπει να είναι καθαρή και από τους μεγάλους και τους μικρούς λεκέδες.

Όλοι οι άνθρωποι αμαρτάνουν συγγνωστά άσχετα από το πνευματικό τους επίπεδο, ακόμα και οι Άγιοι. «Τίς γαρ καθαρός ἔσται από ρύπου; Ἀλλ' ουδείς, εάν και μία ημέρα ο βίος αυτού επί της γης» (Ιώβ 14, 4-5). Όλοι φταίμε στον Θεό, ἔστω κι αν η ζωή μας είναι μια μόνο ημέρα πάνω στη γη. Ὅποιος νομίζει ότι είναι ελεύθερος από αμαρτίες πλανάται. «Εάν εἴπωμεν ότι αμαρτίαν ουκ ἔχομεν, εαυτούς πλανώμεν και η αλήθεια ουκ ἔστιν εν ημίν» (Α΄ Ιωάν. 1,8). Μόνον ο Χριστός δεν αμάρτησε ποτέ και δεν βρέθηκε δόλος στο στόμα του (Α΄ Πέτρ. 2,22),

γιατί ήταν ελεύθερος από το προπατορικό αμάρτημα και η αναμαρτησία του ήταν απόρροια του θεανδρικού προσώπου του. Το ίδιο και η Υπεραγία Θεοτόκος ήταν έξω από τα συγγνωστά αμαρτήματα. Ο Θεός που μπήκε μέσα της έδωσε σ' αυτήν τη χάρη να ελευθερωθεί από κάθε αμαρτία, έγινε η «κεχαριτωμένη», η «πανάσπιλη» και «πανάχραντη» Παναγία μας.

Τα συγγνωστά αμαρτήματα οφείλονται στην έμφυτη αδυναμία της μεταπτωτικής φύσης μας, που εύκολα πέφτει στην αμαρτία. Η ροπή προς το κακό είναι συνέπεια του προπατορικού αμαρτήματος. Η τάση προς την αμαρτία φυτεύτηκε στη φύση μας, υπάρχει και μετά το βάπτισμα που την καθαρίζει. Μόνο στον τάφο ο άνθρωπος ησυχάζει απ' αυτήν. Είναι κι αυτό οικονομία Θεού για να πολεμά ο άνθρωπος την αμαρτητική ορμή της φύσης του και να πορεύεται συνειδητά στην πνευματική του τελείωση. Άλλωστε είναι τόσοι οι πειρασμοί και οι ευκαιρίες της αμαρτίας που ο άνθρωπος αναπόφευκτα θα πέσει σε μικρά παραπτώματα.

Τα συγγνωστά αμαρτήματα παρουσιάζονται με διάφορες μορφές. Μια φευγαλέα κακή σκέψη, μια ακάθαρτη επιθυμία, ένας άπρεπος λογισμός από μέσα μας, συνήθως μας ταλαιπωρούν και καλό είναι να μη χρονίζουν και γίνονται επικίνδυνα και οδηγούν σε μεγαλύτερη πτώση. Αυτό εννοούσε ο Κύριος όταν έλεγε, ότι το ένοχο βλέμμα για μια γυναίκα και η επιθυμία της ηδονικής απόλαυσής της, ισοδυναμούν με έμπρακτη μοιχεία (Ματθ. 5,28). Τα αμαρτήματα που κάνουμε με το μυαλό και τη σκέψη είναι περισσότερα απ' αυτά που γίνονται με τα λόγια. Συνήθως οι κακές και πονηρές σκέψεις δεν εξωτερικεύονται αλλά μένουν κρυμμένες και ανέκφραστες στην ψυχή. Μόνο με πολλή πνευματική άσκηση και προσευχή μπορεί να καθαριστεί ο νους από τους εμπαθείς λογισμούς. Αυτό κληρονομήσαμε από την ασκητική παράδοση.

Τα μικρά ψέματα που οι δύσκολες περιστάσεις της ζωής μας αναγκάζουν να λέμε, ο θυμός, οι μικροκαυγάδες, οι μικροπαρεξηγήσεις και όσα κανείς μπορεί να προσθέσει από την εμπειρία είναι συγγνωστά αμαρτήματα. Πρέπει φυσικά να μην επιτρέπουμε να μας γίνονται συνήθεια. Γι' αυτό πρέπει να παρακαλούμε τον Θεό να μας προστατεύει από τα απρόβλεπτα και τα ακούσια αμαρτήματα. Εδώ έχει θέση το «μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν»(Ματθ. 6,13).

<https://bit.ly/3kTff0Q>